

Vi bruger ikke landdistrikterne godt nok

Findes der overhovedet udkantsområder i et land som Danmark? Er vandringen fra land til by uafvendelig? ... og hvordan skal erhvervsfremmestøtten designes, så den rent faktisk understøtter udviklingen i landdistrikterne? Disse og flere spørgsmål blev belyst på en temadag arrangeret af Skov & Landskab, LIFE, KU

Af | Irene Brandt

Kort fortalt er der ingen tvivl om, at både antallet af indbyggere og udbredelsen af erhverv er på tilbagegang i landdistrikterne. Sådan er det i dag; men vi skal bare tilbage til 1970'erne for at finde en udvikling, der gik den modsatte vej. Dengang foregik erhvervsudviklingen ikke i de store byer - og selv for få år siden var det stadig ikke entydigt. For mindre end ti år siden var der stadig befolkningstilvækst i nogle landområder. Ovenstående var den konkrete ramme for temadagen om forskellig udvikling i lokalsamfund, som Skov & Landskab, LIFE, KU havde arrangeret som en del af universitetets masteruddannelse i Landdistriktsudvikling og Landskabsforvaltning.

Seniorrådgiver Hanne Tanvig fra Skov & Landskab indledte temadagen:

"Vi har at gøre med områder, der betegnes som udkantssamfund; men en del af disse områder opfører sig ikke som udkantsområder. Den klassiske opfattelse af landdistrikter deler sig i to:

1. Landdistrikter er noget, der er tæt forbundet med landbrugets udvikling.
2. Byerne er det koncentriske udgangspunkt for landdistrikterne.

I den økonomiske verden taler man om, at udviklingen sker dér, hvor vækstøkonomien foretrækker at etablere sig - hvilket i disse år vil sig i byerne, hvor der opstår agglomerationer. Andre taler om, at det er afstanden mellem landdistrikterne og de større byer, der bestemmer landdistrikternes situation. Med andre ord: landdistrikternes udvikling styres udefra, og de har ikke deres egen udviklingslogik - hvilket jo ikke

er så godt!" konstaterede Hanne Tanvig. Hun fortsatte

"Vi arbejder imidlertid med nye teorier om andre sammenhænge. For eksempel teorien om spaces of flow og spaces of place, som handler om betydningen af vertikale og horisontale netværk. En anden teori tager udgangspunkt i den nye stigning af værdien i de stedbunde ressourcer, som også arbejder med det øko-økonomiske paradoks, at landbruget selv er med til at svække de lokale naturressourcer, som resulterer i det faktum, at vi ikke bruger landdistrikterne godt nok."

Hanne Tanvig understregede, at forudsætningen for, at landdistrikterne kan bruges på nye måder er, at nogen gør noget ved det. Hendes egen forskning viser, at det især er tilflyttere med høj uddannelsesbaggrund, der i dag er drivkraften bag udviklingen i landdistrikterne.

"De kan se mulighederne uden at ødelægge stedets herligheder," sagde Hanne Tanvig.

En udflytter er bare ikke nok til at vende billedet; men offentlige myndigheder kan gennem målrettet planlægning og tiltag, der generelt stimulerer på fællesskabsniveau i landsbyerne, styrke udviklingen - det er der gode eksempler på i både Klitmøller og på Læsø.

"Tilflytterne er meget svære at finde i statistikkerne, for hver især tæller de knap for én, og deres indsats er ikke anerkendt af systemet, for de bedriver ikke business, der er født af en vækstøkonomi fra de store byområder; men jeg er halvvejs med min nyeste undersøgelse, som indtil videre peger på, at den nye type iværksætter i land-

distrikterne findes i alle områder, og måske er det endda sådan, at de findes mere i de perifere landdistrikter end i de bynære landområder."

Erhvervsfremme skal samarbejde
Henrik Toft Jensen, lektor på RUC, deltog på temadagen med et indlæg om behovet for nuanceringen af regionalpolitikken.

"Vækstdrivere kan ikke bruges i landdistrikter; men til gengæld er der hårdt brug for, at de forskellige erhvervsfremmeordninger arbejder i samme retning," sagde Henrik Toft Jensen i sin indledning.

Han fortsatte:

"Rapporten om den 'den rådne banan' generede os ret meget. Ganske vist har folk i landdistrikterne andre vilkår end folk i de store byer; men der er ikke noget råddent i landdistrikterne. For eksempel har de ikke biografer, teatre, lufthavne og spillesteder inden for kort afstand; men måske har de heller ikke brug for disse tilbud. Måske er de tilfredse med at tjene mindre og dyrke deres egne æbler? At dette skulle være tilfældet, har man imidlertid svært ved at forstå i centraladministrationen."

I det hele taget finder Henrik Toft Jensen det absurd at tale om udkantsområder i Danmark:

"Danmark er sammenlignet med andre lande i særdeles god balance. Så der findes slet ikke yderområder i Danmark."

Stort kontra småt

Erhvervslivet i landdistrikterne varierer. Nogle landdistrikter har stort udbytte af én eller få store arbejdspladser, som bidrager til den økonomiske udvikling af områderne.

Spørgsmålet er, om erhvervsfremmestøtten skal gå til de store industrier, eller til de små, som måske bliver til noget – for eksempel mikrobryggerierne som dette fra Ærø.

Arkivfoto: Mads Jensen/Scampix

Bagsiden af medaljen er, at disse områder er utroligt sårbare overfor, hvordan virksomheden klarer sig. En eventuel lukning af virksomheden vil ramme stort set alle familier på egnen - på én eller anden måde. De mindre, selvgroede erhvervsaktiviteter, som Henrik Toft Jensen kalder for 'æbler på flaske'-virksomheder, dukker op, og der er op til flere gode historier at fortælle.

"Spørgsmålet er, om man skal satse på de store industrier, eller på de små, som måske bliver til noget - for eksempel mikrobryggerierne. I dag er der en overdreven fokus på at måle og veje i erhvervsfremmesystemet, hvilket kvæler initiativlysten blandt iværksætterne," sagde Henrik Toft Jensen.

Han pegede også på, at udviklingen i landdistrikterne i Danmark hæmmes af, at det fortrinsvist er folk med ingen eller kort uddannelse, der arbejder i de erhverv, der har lokale relationer i Danmark.

"For eksempel har vi stort set ingen højtuddannede medarbejdere i turistbranchen. I England og Frankrig ser det helt anderledes ud, hvilket også afspejles i interessen for at bosætte sig i landdistrikterne, som for eksempel i England er meget stor," sagde Henrik Toft Jensen.

Hans anbefaling er, at udgangspunktet for udviklingen i landdistrikterne tager afsæt i de konkrete forhold: let tilgængelighed og masser af plads. Erhvervene i landdistrikterne skal kombinere sig ud af krisen og tilbyde oplevelser sammen med produkterne.

"... og så skal vi væk fra, at det i dag er svært at få kreditforeningslån til etablering af nye erhverv i landdistrikterne," sagde Henrik Toft Jensen.

FAKTA

Master i Landskabsudvikling og Landskabsforvaltning

Temadagen om udviklingen i lokalsamfund er en del af uddannelsen Master i Landskabsudvikling og Landskabsforvaltning, som LIFE, Skov & Landskab, KU står bag.

Masteruddannelsen kan enten tages samlet eller som enkelte moduler. Til efteråret starter to nye moduler:

Nye entreprenørskaber og lokale udviklingsinitiativer i landdistrikter.

Dette kursus skal kaste lys på rural entreprenørskab og specielt på fællesskaber som entreprenører, og der-med hvordan der kan skabes en ny platform. Begreber som 'social and territorial entrepreneurship' og 'community business entrepreneurship' vil stå centralt.

Der vil særligt blive set på potentielle nye entreprenørskaber og innovative erhvervsprojekter i perifere områder, hvor behovet for skabelse og vedligeholdelse af nye bæredygtige lokaløkonomiske aktiviteter forekommer at være ekstra stort.

Værdier, natursyn og landskabsanalyse

Modulets formål er at give den studerende indsigt i faglitteratur og nye metoder inden for landskabsanalyse og de værdier der knytter sig til landskabet, herunder også oplevelsesmæssige værdier.

I dette modul lægges der endvidere vægt på metoder, der kan anvendes tværsektorielt. Der vil derfor indgå eksempler på tværsektoriel anvendelse i den enkelte kommune, dels på tværkommunalt samarbejde. Konkret vil der bl.a. blive undervist i stedanalyse og i den nu kommunalt tilpassede landskabskaraktermetode, LKM. Specielt vil der blive fokuseret på det nødvendige samspil mellem kommuner og miljøcentre.

Der anvises løsningsforslag til skabelse af et forbedret plangrundlag i forbindelse med rekreativ planlægning og forvaltning. Anvendelse af GIS vil blive belyst i forbindelse LKM og rekreativ planlægning.

Læs mere om de to moduler her: www.sl.life.ku.dk/efteruddannelseSL/master_landdistriktsudvikling_og_landskabsforvaltning/moduler.asp